

WSPOMNIENIA

Profesor Anthony Roger Dexter (1942–2021)

Profesor Anthony (Tony) Dexter urodził się 30 grudnia 1942 roku w Bedford w Anglii. Tam też uczęszczał do Bedford Modern School. W roku 1965 ukończył studia licencjackie z fizyki (elektroniki) w City University w Londynie. Następnie w 1970 roku, za pracę pt. „The high-frequency mechanical response of super-cooled liquids” uzyskał stopień doktora w zakresie chemii fizycznej na Uniwersytecie w Essex. Pod koniec 1969 roku Tony przeprowadził się do Szkocji, gdzie kontynuował swoje badania nad właściwościami mechanicznymi cieczy lepkich. Badania te realizował w ramach stażu po doktoracie (postdoc), w Zakładzie Bioinżynierii na Strathclyde University. Pod koniec 1971 roku Tony powrócił do swojego rodzinnego Bedfordshire, gdzie rozpoczął pracę w Narodowym Instytucie Inżynierii Rolniczej w Silsoe. W 1973 roku Tony przeprowadził się do Australii, gdzie objął stanowisko wykładowcy fizyki gleb na Wydziale Chemii Rolnej i Gleboznawstwa Uniwersytetu w Adelajdzie. Umiejętność pozyskiwania znacznych funduszy na badania naukowe oraz wspaniały dorobek naukowy sprawiły, że Tony szybko awansował na starszego wykładowcę, a następnie docenta. W tym czasie rozpoczęły się przełomowe prace Tony’ego nad właściwościami mechanicznymi gleb. Tony był opiekunem wielu doktorantów, gościł również kilku zagranicznych naukowców, m.in. z Holandii, Niemiec, Szwecji, Kanady i Stanów Zjednoczonych, z którymi ściśle współpracował. Chociaż Wydział Rolnictwa, na którym pracował, nie miał praw do nadawania stopni doktorskich, prace Tony’ego nad systemem korzeniowym roślin zostały docenione przez Wy-

dział Botaniki Uniwersytetu w Adelajdzie, który w 1988 r. przyznał mu tytuł doktora nauk przyrodniczych.

W sierpniu 1990 roku Tony wrócił do Silsoe, aby kierować zespołem zajmującym się fizyką gleby. Ściśle współpracował m.in. z Chrisem Wattsem, Richardem Whalleyem oraz wieloma innymi. Pod kierunkiem Tony’ego zostają utworzone laboratoria, w których prowadzone są m.in. badania nad właściwościami fizycznymi gleb, w tym pomiary zdolności gleb do retencjonowania wody. Prace zespołu koncentrowały się przede wszystkim nad badaniami wpływu mechanizacji rolnictwa na funkcje gleb i szeroko pojęte środowisko. Ponieważ badania procesów kontrolujących funkcje gleb są bardzo złożone i wymagają wielodyscyplinarnego podejścia, grupa nawiązała szeroką współpracę z naukowcami nie tylko w Wielkiej Brytanii, ale także w całej Europie i poza nią. Efektem tak szerokiej współpracy jest wiele niezwykle ważnych publikacji, które Tony wraz z zespołem opublikował w renomowanych czasopiśmie naukowych. Pod kierownictwem Tony’ego grupa stale się rozwijała i obejmowała kolejnych naukowców, do zespołu dołączyli: Nigel Bird, Lawrence Clark, Andy Gregory pracujący nad systemami korzeniowymi oraz właściwościami mechanicznymi gleb. W tym czasie Tony został mianowany profesorem wizytującym przez Cranfield University.

Pod koniec lat 90. Tony spędził urlop naukowy w Instytucie Uprawy i Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach, podczas którego nawiązał ścisłą współpracę z panią prof. Ewą Czyż, zajmującą się w IUNG fizyką gleb. Tak rozpo-

częła się współpraca między jego grupą w Silsoe i IUNG. W tym czasie w brytyjskich instytucjach badawczych obowiązywał wiek emerytalny wynoszący 60 lat. Ponieważ Tony chciał kontynuować swoje badania, w 1997 roku przeniósł się do Polski i objął stanowisko profesora w IUNG. Kierował Zespołem Fizyki Gleb w Zakładzie Gleboznawstwa Erozji i Ochrony Gruntów. Kontynuował swoje badania, ściśle współpracując z p. prof. Ewą Czyż, zajmując się m.in. gospodarką wodną, fizyką gleb, ochroną środowiska glebowego oraz wpływem różnych systemów uprawowych na jakość gleb. Rezultatem jego badań i bardzo szerokiej współpracy międzynarodowej w latach 1997–2004 był cykl trzech wybitnych publikacji, które dotyczyły opracowania uniwersalnego wskaźnika jakości fizycznej gleby. Za osiągnięcia te w 2004 roku otrzymał nagrodę naukową dyrektora IUNG. W 2004 r. Tony przebywał na Uniwersytecie w Sao Paulo w Brazylii, gdzie współpracował z wybitnymi naukowcami, m.in. Alvaro da Silvą. W październiku 2007 roku Tony został mianowany profesorem zwyczajnym przez prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego. W 2008 r. Tony spędził rok w INRA w Orleanie we Francji, współpracując m.in. z Guyem Richardem. Tony odszedł na emeryturę w 2012 roku, jednak jego współpraca z IUNG trwała do 2019 roku. Tony, będąc na emeryturze, nie przerwał aktywności naukowej, skupiając się głównie na publikowaniu prac naukowych. Od 2009 roku był również redaktorem, wydawanego przez IUNG, czasopisma naukowego Polish Journal of Agronomy.

Tony oprócz swojej pracy naukowej był również zapalonym i wykwalifikowanym żeglarzem. Był też miłośnikiem niestandardowych samochodów, posiadał czerwono-

-biały model Citroena 2CV „Dolly”. Na emeryturze Tony dzielił swój czas między Polskę oraz dom w Brightlingsea na wybrzeżu Essex. Przebywając w Brightlingsea, Tony pomagał m.in. trudnej młodzieży, ucząc żeglarstwa. Był osobą niezwykle czytanną, o bardzo szerokich zainteresowaniach i zawsze chętną do pomocy. Profesor Anthony Dexter zmarł w szpitalu w Colchester, w połowie października 2021 roku.

Spuścizna naukowa Tony’ego obejmuje przeszło 250 prac w recenzowanych międzynarodowych czasopismach naukowych. Styl pisania Tony’ego był zwięzły, a jednocześnie umożliwiający zrozumienie skomplikowanych zagadnień naukowych. Tony poważnie traktował obowiązki nauczyciela i zawsze miał czas dla studentów i młodych naukowców. Miał głęboką wiedzę na temat fizycznych, chemicznych i biologicznych właściwości decydujących o funkcjonowaniu gleb. Badania Tony’ego obejmowały szereg zagadnień istotnych z punktu widzenia funkcjonowania gleb i oceny ich jakości:

- fizyka interakcji gleba/roślina – system korzeniowy,
- oddziaływanie pomiędzy fizycznymi a biologicznymi właściwościami gleb,
- struktura gleby,
- właściwości hydrauliczne gleby,
- jakość fizyczna gleby.

Ci, którzy bliżej poznali Tony’ego, z pewnością będą tęsknić za nim jako przyjacielem, natomiast jego opublikowane prace będą trwałym pomnikiem wielkiego naukowca.

Jacek Niedźwiecki, Ludwika Poręba